

BİLGİ TEKNOLOJİLERİNİN MUHASEBE UYGULAMALARINA ENTEGRASYONU VE BÜTÜNLEŞİK SİSTEMLERLE OLAN ETKİLEŞİM

Fatma TEKTÜFEKÇİ

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

İşletme Bölümü Muhasebe ve Finansman Anabilim Dalı

Doç. Dr.

E-posta: f.tektufekci@deu.edu.tr

Özet

Son yıllarda bilgi teknolojilerinde değişen ve gelişen dinamikler muhasebe uygulamalarına da yansımış ve bütünleşik sistemlere dayalı yazılım programlarından yararlanma gereksinimini ortaya çıkarmıştır. İşletmelerde; Kurumsal Kaynak Planlaması uygulamalarına geçilerek, entegre yazılım programları aracılığıyla, tüm işletme fonksiyonlarının etkileşimi kolaylıkla sağlanabilmektedir. Yeni Türk Ticaret Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle birlikte, Uluslararası Muhasebe ve/veya Finansal Raporlama Standartları ile paralellik arz edecek şekilde muhasebenin denetim ve finansal raporlama boyutu önem kazanmıştır. Bu bağlamda çalışmada; yeni sisteme geçiş sürecinde, elektronik ortamda muhasebe ve denetim uygulamalarına yönelimin ne şekilde olacağı tartışılacak, aynı zamanda bütünleşik sistemlerle muhasebenin etkileşimi sonucu geliştirilmiş ve geliştirilecek yazılım programlarının yeterliliği ile yetkinliği uygulamadan örneklemeler aracılığıyla incelenerek değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Elektronik Yazılımlar, Muhasebe Yazılım Programları, Bütünleşik Sistemler.

Alan Tanımı: İşletme ve Muhasebe

THE INTEGRATION OF INFORMATION TECHNOLOGIES TO THE ACCOUNTING PRACTICES AND THE INTERACTION WITH THE INTEGRATED SYSTEMS

Abstract

In recent years, varying and developing dynamics impressed accounting practices and the necessities to software programs based on integrated systems arised. In businesses, with the help of Enterprise Resource Planning practices, integrated software programs are used and interaction of business functions achieved. With

the new Turkish Commercial Code Law's coming into force, appropriate with International Accounting / Financial Reporting Standards, auditing and financial reporting functions of accounting are increase in importance. In this context the study, the orientation to accounting and auditing practices in electronic environment during the transition period will be discussed. At the same time, the efficieny of software programs developed with the interaction of integrated systems and accounting will be considered with the examples in practice.

Keywords: *Electronic Software Programs, Accounting Programs, Integrated Software Systems.*

Jel Code: *M15, M40, M41, C88.*

1. GİRİŞ

Günümüzde, bilgi teknolojileri ile birlikte elektronik ortamda muhasebe uygulamalarına geçilmiş, bilgisayarlar aracılığıyla bütünleşik sistemlere dayalı çeşitli yazılım programlarından yararlanılmaya başlanmıştır. Bütünleşik sistemlerle muhasebe uygulamalarının etkileşimini incelemek ve yeterliliğini irdelemek bu çalışmanın konusunu oluşturmaktadır. Bu kapsamda; çalışmada, öncelikle muhasebe bilgi sistemi ile bilgi teknolojilerinin ilişkisi ortaya konacak, kurumsal kaynak planlaması ile muhasebe uygulamalarının entegrasyonunun ardından bütünleşik sistemlerle muhasebenin etkileşimi çeşitli yazılım örneklemeleriyle irdelenecektir.

2. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ İLE BİLGİ TEKNOLOJİLERİ ETKİLEŞİMİ

Muhasebe Bilgi Sistemi (MBS), Yönetim Bilgi Sistemi (YBS)'in bir alt sistemi olup, aralarındaki ilişkiye ilişkin görüşler aşağıdaki gibi üç başlık altında toplanmaktadır:

- 1. Görüş:** *MBS, YBS' ye bilgi sağlar.*
- 2. Görüş:** *MBS' in ürettiği bazı bilgiler, YBS tarafından yoruma tabi tutulmaksızın aynen açıklanır.*
- 3. Görüş:** *YBS ve MBS karşılıklı olarak birbirine bağlı sistemlerdir.*

İşletmeler uygulamış oldukları politikalara uygun olarak yukarıdaki görüşlerden birini tercih edebilirler (Erdoğan ve Erdoğan,1992:72-73).

İşletme faaliyetlerinin kontrolünü sağlamak ve geleceğe yönelik faaliyetleri planlamak için gerekli bilgileri üreten, temelde finansal muhasebe bilgi sistemi ve

yönetim muhasebesi bilgi sistemi olmak üzere iki alt sistemden oluşan MBS, bir işletmenin muhasebe bilgileri için bir tür dağıtım sistemidir. Sistemin unsurları;

- İşletme organizasyonunun yasal raporlama düzeninin gereksinimi olan bilgileri temin etmek,
- Güvenilir muhasebe bilgilerini ihtiyacı olanlara sunmak,
- İşletmeleri olası risklerden, muhasebe bilgilerini, işletme içi ya da dışındaki kötüye kullanımlardan korumaktır (Gökdeniz,2005:87).

Bilgi teknolojisinin gelişmesi ile birlikte veri/bilgi işleme ve veri/bilgi iletişimi alanında önemli gelişmeler olmuştur. Veri işleme alanındaki gelişmelerle beraber değişik elektronik veri/bilgi işlem yöntemleri uygulanmaya başlanmıştır. Böylece bilginin zamanlı üretilmesi sağlanmış, veri girişi ve saklanmasıdaki tekrarlanmalar önlenmiştir. Veri iletişimi alanındaki gelişmeler ise, bilgisayar ağlarıyla iki veya daha fazla yerleşim alanındaki veri/bilgi iletişimini anında yapılabilir hale getirmiştir (Karakaya,1994:70-71). Söz konusu gelişmeler MBS'yi de etkilemiştir.

MBS ve muhasebe mesleğini icra eden muhasebeciler ile diğer unvanları taşıyan kişiler 1950'lerden bu yana hızlı gelişen ve değişik uygulamalarla ortaya çıkan bilgi teknolojisinden önemli derecede etkilenmişlerdir. Anita Sawyer Hollander, Eric L.Denna ve J.Owen Cherrington'nun "*Accounting, Information Technology and Business Solutions*" (1996) adlı kitaplarında bu yıllardaki gelişmeler, "İlk öpücük, Ayrılık, Flört ve Evlilik" dönemleri olarak tanımlanmıştır. Muhasebe ve bilgi teknolojisi ilişkisini yansıtan bu dönemler şu şekilde incelenebilir (Aktaran: Sürmeli vd.,2007:48-50):

- 1. Dönem-İlk Öpücük:** 1960'lı yıllardan önce işletmeler; muhasebenin rutin işlemlerinde bilgi teknolojisinden yararlanarak, işlemleri daha kısa zamanda ve güvenilir bir şekilde yapmaya çalışmışlardır. Bu dönem de "ilk öpücük" olarak adlandırılmıştır.
- 2. Dönem-Ayrılık:** 1960'ların sonlarından itibaren bilgi teknolojisi aracılığıyla sağlanan bilgiler kullanılmaya başlanmış, 1970'li yıllarda, bilgi teknolojisi ile muhasebe arasında kısa süreliğine ayrılık yaşanmıştır. 1980'lerde ise bilgilerin güvenilirliği konusunda korku ve sorunlar başlamıştır. Bu nedenle söz konusu dönem "ayrılık" olarak ifade edilmiştir.
- 3. Dönem-Flört ve Evlilik:** 1980'lerin sonlarından başlayarak; işletmeler, bilgi teknolojilerinin bilgi sağlama ve işletme faaliyetlerinin eş zamanlı yönetilmesini desteklemek için bilgi teknolojilerini geliştirerek

uygulanmasına geçiş yapmışlardır. Böylece bilgi teknolojileri ile süre gelen bir birlikteliği ifade eden “flört ve evlilik” dönemi başlamıştır.

MBS ile bilgi teknolojilerinin etkileşimi kısaca açıklandıktan sonra Kurumsal Kaynak Planlaması-KKP (Enterprise Resource Planning-ERP) ile olan etkileşim incelenebilir.

3. MUHASEBE BİLGİ SİSTEMİ İLE KURUMSAL KAYNAK PLANLAMASI ETKİLEŞİMİ

Müşteri istek ve taleplerine uygun üretim anlayışıyla birlikte, üretimde sadece makine, insan ve malzeme gibi girdilerin sağlanmasının yeterli olmadığı, klasik üretim süreci dışında da, işletmede gerçekleştirilen diğer birçok sürecin etkili olduğu düşüncesiyle, işletmenin tüm bu süreçlerini biraraya getiren bütünleşik (entegre) bir yönetim anlayışına sahip olunması gereği ortaya çıkmıştır. KKP (ERP), işletmenin bütün departman ve fonksiyonlarını bütünleşik tek bir sistem içinde birleştiren, ihtiyaçları ve amaçları farklı, çeşitli işletme bölümlerini aynı bilgisayar programından oluşan bir sistem içerisinde biraraya getiren ve aynı bilgi tabanını paylaştıran bir yönetim sistemidir (Aktaş ve Acar, 2009:47). ERP sistemleri; bilgi teknolojilerinin yazılım (güçlü donanımlara sahip) kısmını oluşturmaktadır. Bilgi teknolojilerine dayalı MBS kurulumunun başarılı bir şekilde gerçekleşebilmesi için işletmelerin ERP sistemlerine olan ihtiyacının tüm organizasyon birimleri bazında iyi tespit edilmesi gerekmektedir. Aksi halde işletmelerin ihtiyaçlarından fazla teknolojik yapıya sahip, etkin olmayan kaynak kullanımı söz konusu olabilir ya da kullanılacak ERP sistemi işletmelerin ihtiyaçlarına cevap vermeyebilir (Demir ve Bahadır,2006:57-58).

ERP yeterlilikleri günümüzde hemen hemen bütün alanlardaki iş ilanlarında yer alan temel bir özellik haline gelmiştir. Muhasebeden finansa, mühendislikten pazarlamaya ve insan kaynaklarından lojistik alanına kadar pek çok alana ait iş ilanlarında ERP uzmanlık bilgisi aranmaktadır (Kışalı ve Pehlivanlı,2011:179). Bu bağlamda; birçok işletmede ERP sistemlerinin fonksiyonlarını yerine getiren yazılım sistemleri bulunmasına karşın, standartlaştırılmış ve entegre edilmiş ERP tabanlı programların tercih edilip kullanıldığı görülmektedir. Bunlardan yerli ERP sistemlerine; Netsis (ürün isimleri; Entegre W3, Fusion Standart, Fusion); Logo (ürün isimleri: Lks, Tiger, Go, Start, Unity); Mikro (ürün isimleri; Mikro ERP, MyERP, ERP9000, Retail 9000); yabancı ERP sistemlerine ise SAP (ürün ismi; SAP ERP); Oracle (ürün ismi; Oracle Fusion) örnek olarak verilebilir (<http://www.netsisnedir.com>, 28.09.2012).

Son yıllarda bilgi teknolojisindeki gelişmeler doğrultusunda; muhasebe uygulamaları, elektronik ortamda bilgisayarlar aracılığıyla kolaylıkla yapılabilmektedir. Bilindiği üzere Maliye Bakanlığı; elektronik defter, belge ve kayıtların oluşturulması, kaydedilmesi, iletilmesi, saklanması ve ibrazı ile defter ve belgelerin elektronik ortamda tutulması ve düzenlenmesi uygulamasına ilişkin usul ve esasları belirlemeye yetkilidir. Ülkemizde elektronik ortamda yazılım üretip pazarlayan çeşitli ulusal ya da uluslararası yazılım şirketleri bulunmaktadır. Söz konusu yazılımlardan bütünleşik sistemlere dayalı yazılımlar muhasebe uygulamalarıyla olan etkileşimleri açısından ayrı bir başlık altında incelenebilir.

4. BÜTÜNLEŞİK SİSTEMLER İLE MUHASEBENİN ETKİLEŞİMİ

Günümüzde birçok işletme bilgi teknolojisinden yararlanarak muhasebe işlemlerini bilgisayarlar aracılığı ile yapmaktadır. Bilgisayar kullanımıyla; muhasebenin kayıt, raporlama ve analiz fonksiyonları çok kısa sürede gerçekleştirilebilmektedir. İşletmeler; bilgisayarları karar alma ve kontrol fonksiyonlarının yerine getirilmesinde, bütünleşik şekilde satın alma, üretim, satış-pazarlama, muhasebe-finance, insan kaynakları yönetimi vb. gibi tüm temel fonksiyonlarına ilişkin işlemlerinde bir araç olarak kullanmaktadır.

Muhasebe fonksiyonlarının yürütülmesi amacıyla tasarlanmış bilgisayar programları seti olarak bilinen muhasebe paket programları çeşitlilik arz etmektedir. Bunlardan bazıları; Luca, Netsis, Mikro, Logo vb. gibi sıralanabilir. Ayrıca özel şirketlerle geliştirilmiş çeşitli yazılımlar da söz konusudur. Bu çalışmada, tüm işletmecilik fonksiyonları arasında bilgi alışverişi sağlayan yerli ve yabancı bütünleşik sistemlere dayalı yazılımlardan temel birkaçı kısaca incelenebilir.

Muhasebeye yönelik programlar önceleri bağımsızken, değişim ve gelişmelere paralel olarak bütünleşik sistemler olarak ERP yazılımları içerisinde bir modül haline gelmiştir. Bunlardan Logo firmasının orta ve büyük ölçekli işletmelere yönelik hazırlanmış olduğu, sistem işletimi ve program modülleri şeklinde iki bölümden oluşan **Logo Unity ERP** programı (Aktaş,2009:43) da işletmelerce tercih edilen programlar arasında yer almaktadır.

Çoklu mikro ürünleri ana serisi olan **Mikro ERP**; stok seviyelerinin, personel harcamalarının düşmesi, sipariş yönetiminin güçlenmesi, aktif ürün yönetimi, ödeme ve tahsilatların yönetilmesi, maliyet ve hesap dışı kayıtların takibi, satın alma giderlerinin düşmesi ve işletmelerin bilgi teknolojileri platformlarının standartlaşması gibi pekçok yönde yönetsel yazılım sunmaktadır (<http://www.mikroyazilimi.com>, 28.09.2012).

Merkezi İzmir olan, Türkiye’de “yeni kuşak ERP”yi ilk kez geliştiren ve sunan şirket olarak **NETSİS**, kullanıcılarına iş süreçlerinin otomasyonuna yönelik bütünleşik çözümler üretmektedir (Türkiye’de ERP Yazılımları ve Netsis Çözümleri, ppt sunusu, 23.11.2011). 2012 yılı Haziran ayında; “TC Sanayi, Bilim ve Teknoloji Bakanlığı Verimlilik Genel Müdürlüğü”nün 15 ilde farklı sektörlerden şirketler üzerinde gerçekleştirdiği “KOBİ’lerde Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) Uygulamaları” araştırmasında, 27 farklı marka ile ERP yatırımını yaptıkları ortaya konulmuştur. Araştırmanın sonucunda KOBİ’lerin en çok tercih ettikleri ERP çözümünün % 21’lik oranla Netsis olduğu görülmüştür (Sözcü Gazetesi, Haziran 2012).

TÜRMOB-TESMER tarafından Web Tabanlı ve Merkezi Sistem Teknolojisi kullanılarak geliştirilen **LUCA**, Türkiye’nin ilk ve tek web tabanlı merkezi muhasebe sistemidir. LUCA Mali Müşavir Paketi-MMP; 1. sınıf firma için Yönetici, Kişisel, Müşteri, Personel ve Muhasebe modülleri ile 2. sınıf firma için muhasebe modülü yerine İşletme Defteri, serbest meslek erbabı için ise Serbest Meslek Defteri modüllerinden oluşmaktadır. LUCA MMP’ in yanı sıra Standart ve Profesyonel olmak üzere iki ayrı sürümü olan LUCA KOZA da işletmelere çözümler sunmaktadır (<http://www.luca.com>, 28.09.2012).

Yerli sistemlerden birkaçına değinildikten sonra yabancı sistem olarak; veri işlenmesinde sistemler, yazılımlar ve ürünler (Systems, Applications and Products in Data Processing-**SAP**), dünyanın en büyük 3. yazılım firmalarından birisidir. İşletmeler büyümek ve rekabet avantajı elde edebilmek için özgün kullanımı olan MySAP başta olmak üzere, MySAP ERP çözümlerinden yararlanmaktadırlar (<http://www.sap.com>, 28.09.2012). SAP’ın istemci/sunucu platformlara yönelik sunduğu ERP çözümü olan “Üç Boyutlu Kullanıcı/Sunucu Mimarisi-R/3” sistemi; finansal muhasebe, maliyet muhasebesi kontrol, üretim planlama, malzeme yönetimi, kalite yönetimi, bakım onarım, satış dağıtım, insan kaynakları yönetimi, proje yönetimi yazılımı uygulamalarını kapsamaktadır. Standart ve entegre bir iş uygulaması bütünü olup sektörlere özel çözümler sunar (Çakır,2006:52-60). En çok bilinen bir ERP yazılımı olan SAP’de ortalama 60’ın üzerinde modül yer almaktadır. ERP programlarında modül sayıları işletmelerin ihtiyaçlarına göre değişebilmektedir (Kishalı ve Pehlivan,2011:173-174).

Görüleceği üzere, işletmenin fonksiyonlarını kapsayan bütünleşik yazılımlar muhasebenin raporlamaya kadar tüm işlevlerini kolaylıkla yerine getirebilmesini sağlamaktadır. Bilgisayar destekli denetim için denetim teknikleri (Computer Assist Audit Techniques-CAATs) yardımıyla (Bkz. Aktolun,2008), yine denetime yönelik tasarlanmış yazılım programlarından yararlanılmaktadır. Ancak çoğu

program diğer işlevlerin yanında denetim işlevini sağlayamamakta, denetime yönelik bağımsız yazılımlardan yararlanılmasını zorunlu kılmaktadır. Bazı yazılımların ise denetim mekanizmasını da bünyesinde topladığı görülmektedir. Bunlardan birisi de Muhasebe-Finans Mesleki Yönetim, Eğitim ve Kültür-MUMMEYEK Online Mali Tablo Oluşturma Sistemi- **MOMTOS**'dur.

MOMTOS; Vergi Usul Kanunu-VUK' a göre hazırlanmış finansal tabloları Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartlarına uygun finansal tablolarına çevirip, müteakip finansal tabloları oluşturan; tüm muhasebe kayıtlarını ertelenmiş vergi etkilerini de hesaplayarak, anlık standartlara uygun finansal tablolarına dönüştüren; finansal tabloları işleyerek yatay, dikey, trend ve oran analizlerine tabi tutan; konsolide finansal tablolar oluşturan; iç kontrol, iç denetim ve bağımsız denetim işlevleri yapan patentli bir WEB tabanlı yazılımdır (<http://www.mumeyek.com>, 28.09.2012).

6102 sayılı 14.02.2011 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanarak 01.07.2012 tarihinde yürürlüğe giren Yeni Türk Ticaret Kanunu (TTK) ile Uluslararası Muhasebe / Finansal Raporlama Standartları uyum aşamasında muhasebenin denetim ve finansal raporlama boyutu önem kazanmıştır. Yeni TTK'nin 1524. md. uyarınca şirketlerin internet sitesi oluşturma, siteye Kanun'un öngördüğü içeriği yükleme, ilan edilecek bilgileri açıklamaya ilişkin düzenleme 01.07.2013 tarihinde yürürlüğe girecek olup, Kanunun uygulanmasıyla ilgili yayımlanan 6103 sayılı Kanun ile Yeni TTK değişiklik yapan 6335 ve 6353 sayılı Kanunların hükümleri dikkate alındığında, öngörülen düzenleme bağımsız denetime tabi sermaye şirketlerini kapsayacak şekilde uygulanacaktır (TÜRMOB,2012). Bu bağlamda; muhasebenin görevlerini etkin bir şekilde yerine getirebilmesi için de bütünleşik sistemlere dayalı yazılımlar etkili bir araç konumunda olacaktır. Elektronik ortamda bütünleşik sistemleri kapsayan çeşitli yazılımlar aracılığıyla muhasebe uygulamalarının hızlı, zamanında ve doğru bir şekilde gerçekleştirildiği aşikardır.

Elektronik ortamda finansal raporlama için dünya çapında işletme ve finansal bilgilerin elektronik iletimini sağlayan Geliştirilebilir İşletme Raporlama Dili- XBRL (eXtensible Business Reporting Language) bir dil geliştirilmiştir (<http://www.xbrl.org/WhatIsXBRL>, 12.04.2011). Artık muhasebe ve muhasebe mesleğinin dinamikleri denetim ve raporlamaya yönelimde bilgi teknolojilerinden daha ağırlıklı olarak yararlanılmaya başlanacaktır.

5. SONUÇ

Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler sonucunda; muhasebe uygulamalarının da elektronik ortamda bütünleşik sistemlere dayalı yapılması gereksinimi ortaya çıkmıştır. Bütünleşik sistemlere dayalı dünyada ve ülkemizde muhasebe uygulamalarını kapsayan çeşitli yazılımlar söz konusu olup, işletmeler kendilerine rekabet ve maliyet avantajı sağlayabilecekleri profesyonel ve standart olanlarını tercih etmektedirler. Sonuç olarak; işletmelerin, çağın gereksinimlerini karşılayabilecek ve gelecekteki yenilikleri izleyebilecekleri, adaptasyonun kolaylıkla sağlanabildiği, minimum maliyetle maksimum faydayı sağlayabilecekleri yazılımları tercih edeceklerine şüphe yoktur.

KAYNAKLAR

Aktaş, Rafet ve Acar, Vedat, “*Muhasebe Eğitiminde Bilgisayarlı Muhasebeden Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) Uygulamalarına Geçiş-ERP Eğitim Modülü Önerisi*”, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, S:27, Ocak 2009, ss.44-56.

Aktaş, Rafet, Bütünleşik Sistemler ve Muhasebe Etkileşimi, Ankara: Detay Yayıncılık, 2009.

Aktolun, Oktay, “Bilgisayar Destekli Denetim Teknikleri (CAATs) ile Faaliyet Denetimi”, Deloitte ppt sunusu, (İndirme Tarihi: 04.12.2008).

Çakır, F. Hülya, Finansal Muhasebe Sisteminde Bilgi Teknolojilerinden Yararlanılması ve SAP Uygulamaları, DEÜ SBE İşletme Anabilim Dalı Muhasebe Tezsiz Yayınlanmamış Yüksek Lisans Projesi, İzmir, 2006.

Demir, Volkan ve Bahadır, Oğuzhan, “*Kurumsal Kaynak Planlaması (ERP) Sistemlerinin Maliyetlere ve İşletme Performansına Etkileri*”, Muhasebe Öğretim Üyeleri Bilim ve Dayanışma Vakfı-MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi (ISSN:1302-258X), C:8, S:3, Eylül 2006, ss.57-70.

Erdoğan, Melih ve Erdoğan, Nurten, Muhasebede Bilgisayar Kullanımı, Eskişehir: Birlik Ofset Yayıncılık, 1992.

Gökdeniz, Ümit, “*İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemine Yaklaşım*”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, S:27, Temmuz 2005, ss.86-93 .

<http://www.luca.com>, (İndirme Tarihi: 28.09.2012).

<http://www.mikroyazilimi.com/mikro-erp.html>, (İndirme Tarihi: 28.09.2012).

<http://www.mumeyek.com>, (İndirme Tarihi: 28.09.2012).

http://www.netsisnedir.com/download/ERP_KAVRAMLARI/ERP%20Program.html, (İndirme Tarihi: 28.09.2012).

<http://www.sap.com>, (İndirme Tarihi: 28.09.2012)

<http://www.xbrl.org/WhatIsXBRL/>, (İndirme Tarihi:12.04.2011).

Karakaya, Mevlüt, Muhasebe Bilgi Sistemi ve Bilgi Teknolojisi, Ankara, 1994.

Kishalı, Yunus ve Pehlivanlı, Davut, “ERP Temelli Muhasebe Derslerinde Karşılaşılabilecek Problemler ve Uygulama Önerileri”, XXX. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu: Sektörlerin Muhasebe Eğitiminden Beklentileri Bildiri Kitabı, Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü, 27.04.2011-01.05.2011 Side-Antalya, ss.171-180.

Sözcü Gazetesi, Haziran 2012.

SÜRMEĒİ, Fevzi, ERDOĒAN, Melih, ERDOĒAN, Nurten, BANAR, Kerim, KAYA, Ergün ve SEVİM, Adnan, Muhasebe Bilgi Sistemi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları Yayın No:1644, 2007 (Anita Sawyer HOLLANDER, Eric L.DENNA & J.Owen CHERINGTON, Accounting, Information Technology and Business Solutions, 1996).

Türkiye’de ERP Yazılımları ve Netsis Çözümleri, ppt sunusu, (İndirme Tarihi: 23.11.2011).

TÜRMOB, “Tarihler İtibariyle Yeni TTK Yürürlük Hükümlerine İlişkin Açıklamalar”, 07.09.2012 tarih ve 162-1 sayılı Sirküler Rapor.